

Міністерство освіти і науки України
Національний університет водного господарства та
природокористування
Навчально-науковий інститут будівництва, архітектури та
дизайну
Кафедра охорони праці та безпеки життєдіяльності

03-10-160М

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до виконання практичних завдань і самостійної роботи з
навчальної дисципліни

«Охорона праці в лісовій та деревообробній галузі»

для здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня
за освітньо-професійною програмою «Охорона праці»
спеціальності J4 «Охорона праці»
всіх форм навчання

Рекомендовано науково-методичною
радою з якості ННІБАД
Протокол № 6 від 17.02.2026 р.

Рівне – 2026

Методичні вказівки до виконання практичних завдань і самостійної роботи з навчальної дисципліни «Охорона праці в лісовій та деревообробній галузі» для здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня за освітньо-професійною програмою «Охорона праці» спеціальності J4 «Охорона праці» всіх форм навчання. [Електронне видання] / Кусковець С. Л. Рівне : НУВГП, 2026. 16 с.

Укладач: Кусковець С. Л., канд. техн. наук, доцент кафедри охорони праці та безпеки життєдіяльності.

Відповідальний за випуск: Кухнюк О. М., канд. техн. наук, доцент, завідувач кафедри охорони праці та безпеки життєдіяльності.

Керівник групи забезпечення спеціальності J4 «Охорона праці»: Кухнюк О. М., канд. техн. наук, доцент, завідувач кафедри охорони праці та безпеки життєдіяльності.

Попередня версія видання **03-10-117М**

© С. Л. Кусковець, 2026
© Національний університет
водного господарства та
природокористування, 2026

ВСТУП

Лісова та деревообробна галузь є найбільш поширеною галуззю нашого регіону і де працівники отримують найбільшу кількість травм, а на її об'єктах та територіях виникають надзвичайні ситуації природного та техногенного характеру.

Мета навчальної дисципліни: формування знань та вмінь, спрямованих на забезпечення безпеки та збереження життя, здоров'я і працездатність людини у процесі її трудової діяльності.

Завданнями навчальної дисципліни є: формування знань та вмінь щодо забезпечення виробничої, пожежної, техногенної безпеки, цивільного захисту та поліпшення умов праці на суб'єктах господарювання галузі; забезпечення гарантії збереження здоров'я і працездатності працівників у виробничих умовах та в умовах надзвичайних на об'єктах галузі через ефективне управління охороною праці та цивільним захистом; формування відповідальності у посадових осіб і фахівців за колективну та власну безпеку.

Результатами навчання, які набувають здобувачі вищої освіти вивчаючи дану дисципліну є:

визначати заходи і засоби індивідуального захисту при виконанні лісотехнічних робіт;

визначати заходи та засоби індивідуального захисту при виробництві ДСП, ДВП, фанери, сірників, паркету та інших виробів із лісопродукції;

визначати категорії приміщення деревообробної галузі за пожежною небезпекою;

визначати параметри та наслідки низової лісової пожежі;

визначати комплексний показник пожежної небезпеки за умовами погоди, параметри і наслідки лісових пожеж та кількість сил та засобів для їх пожежогасіння;

визначати тип і кількість вогнегасників та інших первинних засобів пожежогасіння для приміщення та об'єкта в цілому;

визначати кількість, чисельність персоналу та оснащеність необхідним майном лісової пожежної станції.

Вивчення навчальної дисципліни «Охорона праці в лісовій та деревообробній галузі» передбачає цілеспрямовану роботу над вивченням спеціальної літератури, нормативної документації, активну роботу на лекціях, практичних заняттях, самостійну роботу.

1. Загальні положення

Структура навчальної дисципліни передбачає виконання практичних занять загальним обсягом 14 годин.

Практичні заняття є завершальним етапом вивчення лекційного матеріалу і дають можливість набути навичок і вмій за тематикою однієї або кількох лекцій. Тематика практичних занять та їхня послідовність відображає структуру лекційного матеріалу навчальної дисципліни.

Підготовка до кожного практичного заняття передбачає попереднє повторення відповідного теоретичного матеріалу з конспекту лекцій або самостійне вивчення цього матеріалу з рекомендованих нормативних, навчальних чи інформаційних джерел.

Завдання для виконання практичного заняття видається індивідуально для кожного здобувача вищої освіти.

Оцінювання виконання практичних завдань (% від максимально можливої оцінки):

0% – завдання не виконано;

40% – завдання виконано частково та містить суттєві помилки методичного або розрахункового характеру;

60% – завдання виконано повністю, але містить суттєві помилки у розрахунках або в методиці;

80% – завдання виконано повністю і вчасно, проте містить окремі несуттєві недоліки (розмірності, висновки, оформлення тощо);

100% – завдання виконано правильно, вчасно і без зауважень.

Форма звіту з виконаних практичних завдань довільна, і має містити таку структуру:

- номер та тема практичного завдання;
- індивідуальний варіант завдання;
- виконання практичної частини;
- відповідь.

Здобувач вищої освіти заочної форми навчання виконує практичні завдання під час настановної сесії.

2. Практичні завдання

Практичне заняття 1

Визначення заходів та засобів індивідуального захисту при виконанні лісотехнічних робіт

Результат навчання: визначати заходи і засоби індивідуального захисту при виконанні лісотехнічних робіт.

Короткі теоретичні відомості

На роботах зі шкідливими і небезпечними умовами праці, а також роботах, пов'язаних з забрудненням або несприятливими метеорологічними умовами, працівники лісової та деревообробної галузі мають безкоштовно забезпечуватися спеціальним одягом, спеціальним взуттям та іншими засобами індивідуального захисту.

Порядок забезпечення працівників засобами індивідуального захисту встановлюється відповідно до вимог Положення про порядок забезпечення працівників спеціальним одягом, спеціальним взуттям та іншими засобами індивідуального захисту.

Вибір конкретного типу засобів захисту працівників необхідно здійснювати з урахуванням вимог безпеки для даного технологічного процесу або виду робіт та наявності небезпечних і шкідливих чинників.

Література [5, 6, 10].

Практичне заняття 2

Визначення заходів та засобів індивідуального захисту при виробництві ДСП, ДВП, фанери, сірників, паркету та інших виробів із лісопродукції

Результат навчання: визначати заходи та засоби індивідуального захисту при виробництві ДСП, ДВП, фанери, сірників, паркету та інших виробів із лісопродукції.

Короткі теоретичні відомості

На роботах зі шкідливими і небезпечними умовами праці, а також роботах, пов'язаних з забрудненням або несприятливими метеорологічними умовами, працівники мають безкоштовно забезпечуватися спеціальним одягом, спеціальним взуттям та іншими засобами індивідуального захисту відповідно до вимог законодавства.

Засоби індивідуального захисту необхідно використовувати у тих випадках, коли безпечна робота не може бути забезпечена організацією виробничих процесів, конструкцією обладнання, будівельно-планувальними рішеннями та засобами колективного захисту.

Працівники не основних професій деревообробного виробництва мають забезпечуватись засобами індивідуального захисту згідно з відповідними галузевими нормами.

Література [5, 7–9].

Практичне заняття 3

Визначення категорії приміщення деревообробної галузі за пожежною безпекою

Результат навчання: визначати категорії приміщення деревообробної галузі за пожежною безпекою.

Короткі теоретичні відомості

За вибухопожежною та пожежною небезпекою приміщення підрозділяються на категорії: А, Б, В, Г і Д.

До пожежонебезпечної категорії *В* відносять приміщення, які не належать до категорій *А* і *Б*, а питома пожежна навантага для твердих і рідких легкозаймистих та горючих речовин на окремих ділянках площею не меншою, ніж 10 м² кожна перевищує 180 МДж/м².

Під час розрахунку категорії приміщення за пожежною небезпекою вибирають варіант, коли за технологічним процесом у приміщенні знаходиться (обертається) найбільша кількість горючих речовин і матеріалів, якій відповідає найбільша пожежна навантага.

Приклад визначення категорії приміщення за пожежною небезпекою наведено у [1].

Література [1, 2, 4, 11, 12].

Практичне заняття 4

Прогнозування параметрів та наслідків низової лісової пожежі

Результат навчання: визначати параметри та наслідки низової лісової пожежі.

Короткі теоретичні відомості

Початковими даними для прогнозування можливої дії вражаючих чинників лісових пожеж є: вид і форма пожежі, вид ЛГМ, швидкість та напрям вітру, швидкість поширення та прогнозований час досягнення фронтом пожежі меж об'єкта, величина вірогідного теплового потоку.

Висота факела полум'я визначається видом та інтенсивністю пожежі, залежить від швидкості вітру і має наступні середні значення для низової пожежі від 0,05 м до 3 м.

За допомогою таблиць [16], визначають орієнтовні показники розвитку та швидкості поширення лісових пожеж

залежно від різних типів лісу та класів пожежної небезпеки за умовами погоди, за допомогою коефіцієнтів відносного впливу головних факторів (швидкості вітру, вологості повітря, крутості схилу) на швидкість поширення горіння під час низових пожеж розраховують зміну швидкості кромки низової пожежі залежно від цих факторів.

Література [12, 15, 16].

Практичне заняття 5

Обчислення комплексного показника пожежної небезпеки за умовами погоди та параметрів і наслідків лісових пожеж та кількості сил і засобів для їх пожежогасіння

Результат навчання: визначати комплексний показник пожежної небезпеки за умовами погоди, параметри і наслідки лісових пожеж та кількість сил та засобів для їх пожежогасіння.

Короткі теоретичні відомості

Загроза виникнення пожеж у лісі з урахуванням погодних умов оцінюється комплексним показником пожежної небезпеки за умовами погоди шляхом щоденного підсумовування (наростаючим підсумком) добутку температури повітря на різницю між температурою повітря і точкою роси.

Залежно від площі та швидкості поширення лісової пожежі, визначається необхідна кількість особового складу, техніки та засобів пожежогасіння.

Література [12, 16].

Практичне заняття 6

Визначення необхідної кількості первинних засобів пожежогасіння

Результат навчання: визначати тип і кількість вогнегасників та інших первинних засобів пожежогасіння для приміщення та об'єкта вцілому.

Короткі теоретичні відомості

Визначення видів та кількості первинних засобів пожежогасіння проводять з урахуванням фізико-хімічних та пожежонебезпечних властивостей горючих речовин, їх взаємодії із вогнегасними речовинами, а також розмірів площ виробничих приміщень, відкритих майданчиків та установок.

Вибір типу та визначення потрібної кількості вогнегасників здійснюється залежно від їхньої вогнегасної спроможності, граничної захищеної площі, а також від імовірного класу пожежі горючих речовин у захищеному приміщенні або на об'єкті [14]: *A* – горіння твердих речовин, *B* – горіння рідких речовин, *C* – горіння газоподібних речовин, *D* – горіння металів, *F* – горіння речовин, які використовують для приготування їжі (рослинних і тваринних олій та жирів) і містяться в кухонних приладах.

Приклад визначення типу і кількості вогнегасників та інших первинних засобів пожежогасіння для приміщення та об'єкта вцілому наведено у [2].

Література [2–4, 14].

Практичне заняття 7

Визначення кількості, чисельності персоналу та оснащення необхідним майном лісової пожежної станції

Результат навчання: визначати кількість, чисельність персоналу та оснащеність необхідним майном лісової пожежної станції ДЛГ.

Короткі теоретичні відомості

Лісові пожежні станції (ЛПС) створюються відповідно до Лісового кодексу України, Кодексу цивільного захисту України та Правил пожежної безпеки в лісах України на підприємствах, в установах і організаціях, що є постійними лісокористувачами.

ЛПС, залежно від структури, оснащення пожежною технікою, засобами пожежогасіння та зв'язку, можуть бути першого (ЛПС-1) або другого (ЛПС-2) типу:

- першого типу (ЛПС-1) – на базі лісництв з метою забезпечення оперативного виявлення і ліквідації лісових пожеж на початковій стадії та гасіння, спільно із лісовими пожежними станціями другого типу, великих лісових пожеж;

- другого типу (ЛПС-2) – переважно на базі центральних садиб підприємств, з більшою кількістю сил і засобів пожежегасіння, для забезпечення швидкої ліквідації лісових пожеж у зоні обслуговування та великих лісових пожеж на всій території держлісгоспу; надання допомоги, у разі необхідності, іншим підприємствам.

Тип ЛПС, місце розташування, зона обслуговування, структура, чисельність особового складу, укомплектування пожежною технікою, засобами пожежогасіння і зв'язку тощо визначаються керівником підприємства відповідно до Правил пожежної безпеки в лісах України та Положення про ЛПС.

Література [12, 13].

3. Вказівки до виконання самостійної роботи

Самостійна робота здобувача полягає у опрацюванні окремих тем навчальної дисципліни їх частин, які не викладаються на лекційних заняттях.

3.1. Рекомендовані теми самостійної роботи

№ з/п	Назва питання	Література
1	Вимоги безпеки під час виробництва фанери	7
2	Вимоги безпеки під час виробництва м'яких елементів меблів	7
3	Вимоги безпеки під час виробництва меблів	7
4	Вимоги безпеки під час сушіння пиломатеріалів	7
5	Вимоги безпеки до фарбувальних робіт у цехах деревообробної галузі	7
6	Вимоги безпеки під час виробництва паркету і паркетних дощок	7
7	Вимоги безпеки під час виробництва тари	7
8	Вимоги безпеки під час виробництва сірників	7
9	Вимоги безпеки у столярному виробництві	7
10	Вимоги безпеки при лісокористуванні на радіоактивно забруднених територіях	6, 15

3.2. Оформлення звіту про самостійну роботу

Підсумком самостійної роботи здобувача вищої освіти всіх форм навчання є складання письмового звіту за вказаними темами, який виконується у вигляді окремого звіту.

Здача звіту про самостійну роботу відбувається через початкову платформу Moodle і є підтвердженням виконання студентом навчальної програми дисципліни.

Звіт оформлюється на стандартному аркуші паперу формату А4 (210x297) з одного боку. Поля: праве – 10 мм, верхнє, нижнє, ліве - 20 мм.

Звіт складається з плану, основної частини, списку використаної літератури та додатків (при необхідності).

Об'єм тексту – до 20 сторінок. Схеми, таблиці, рисунки розміщуються за текстом, або подаються у додатках.

На титульній сторінці звіту має бути зазначена назва навчального закладу, кафедри, назва роботи, навчальна група, прізвище здобувача та викладача і рік виконання.

4. Питання гарантованого рівня знань

1. Основні завдання та вимоги до побудови і функціонування СУОПР у лісовій галузі.

2. Перелік робіт з підвищеною небезпекою лісової та деревообробної галузі.

3. Небезпечні і шкідливі виробничі чинники лісової та деревообробної галузі.

4. Колективні та індивідуальні заходи та засоби захисту лісової та деревообробної галузі.

5. Основні вимоги безпеки та засоби захисту при експлуатації машин та механізмів лісової та деревообробної галузі.

6. Основні вимоги безпеки та засоби захисту при експлуатації інструменту лісової та деревообробної галузі.

7. Вимоги охорони праці під час виконання робіт із застосуванням вантажно-розвантажувальних механізмів та пристроїв, інших пристосувань у лісовій та деревообробній галузі.

8. Вимоги під час зберігання і підготування деревинної сировини.

9. Вимоги під час виробництва технологічної тріски.

10. Вимоги під час підготовки та пресування деревоволокнистого килима.

11. Вимоги безпеки на лісокультурних роботах.

12. Вимоги безпеки до робіт зі збору лісового насіння, шишок та плодів, перероблення лісонасінневої сировини, обробітку ґрунту, висівання насіння.

13. Вимоги безпеки до робіт з пестицидами та агрохімікатами.

14. Вимоги безпеки при роботах на рубках догляду в молодняках та вирубуванні підліску.

15. Карта технологічного процесу розроблення лісосіки. Вимоги до неї.
16. Підготовчі роботи до проведення основних лісосічних робіт.
17. Вимоги безпеки при звалюванні дерев бензиномоторними пилками, обрубіванні гілок та сучків.
18. Вимоги безпеки при трелюванні деревини.
19. Вимоги безпеки до виконання вантажно-розвантажувальних робіт у лісовій галузі.
20. Вимоги безпеки до вантажно-розвантажувальних майданчиків у лісовій галузі.
21. Вимоги безпеки до виконання стропальних та такелажних робіт у лісовій галузі.
22. Вантажно-розвантажувальні роботи у лісовій галузі вручну та з допомогою коней.
23. Вимоги безпеки до сортування, укладання та розбирання штабелів круглих лісоматеріалів.
24. Вимоги безпеки до підготовки і подавання сировини на переробку.
25. Вимоги безпеки до сортування пиломатеріалів.
26. Шляхи забезпечення пожежної безпеки у лісовій та деревообробній галузі.
27. Протипожежні вимоги до місць спалювання порубкових решток від заготовки лісу і весняного доочищення місць рубок.
28. Протипожежні вимоги до постійних лісокористувачів.
29. Загальні вимоги пожежної безпеки до технічних засобів та пожежного інвентарю у лісовій та деревообробній галузі.
30. Класифікація лісових пожеж та їх характеристика.
31. Способи виявлення лісових пожеж.
32. Організація гасіння лісових пожеж.
33. Вимоги безпеки під час гасіння лісової пожежі.

5. Список використаної літератури

1. Кусковець С. Л., Шаталов О. С. Пожежна безпека виробництва. Практикум : навч. посіб. Рівне : НУВГП, 2013. 96 с. URL: <http://ep3.nuwm.edu.ua/id/eprint/4469/> (дата звернення: 22.12.2023).

2. Кухнюк О. М., Кусковець С. Л., Довбенко Т. О. Інженерні рішення в охороні праці : навч. посіб. [Електронне видання]. Рівне : НУВГП, 2024. 326 с. URL: <https://ep3.nuwm.edu.ua/29810/> (дата звернення: 30.01.2026).

3. ДСТУ EN 2:2014 Класифікація пожеж. URL: http://online.budstandart.com/ua/catalog/doc-page?id_doc=63091 (дата звернення: 22.12.2023).

4. ДСТУ Б В.1.1-36:2016 Визначення категорій приміщень, будинків та зовнішніх установок за вибухопожежною та пожежною небезпекою. URL: http://dbn.co.ua/load/normativy/dstu/dstu_b_v_1_1_36/5-1-0-1759 (дата звернення: 22.12.2023).

5. НПАОП 0.00-7.17-18 Мінімальні вимоги безпеки і охорони здоров'я при використанні працівниками засобів індивідуального захисту на робочому місці. URL: http://sop.zp.ua/norm_npraop_0_00-7_17-18_01_ru.php. (дата звернення: 22.12.2023).

6. НПАОП 02.0-7.01-23. Мінімальні вимоги щодо безпеки і здоров'я на роботі працівників лісового господарства та під час виконання робіт із зеленими насадженнями. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z2167-23#Text> (дата звернення: 30.01.2026).

7. НПАОП 20.0-1.02-05 Правила охорони праці в деревообробній промисловості. URL: https://dnaop.com/html/32553/doc-НПАОП_20.0-1.02-05 (дата звернення: 22.12.2023).

8. НПАОП 20.0-1.03-13 Правила з охорони праці під час виробництва деревоволокнистих плит. URL: https://dnaop.com/html/32340/doc-НПАОП_20.0-1.03-13 (дата звернення: 22.12.2023).

9. НПАОП 20.0-3.10-05 Норми безплатної видачі спеціального одягу, спеціального взуття та інших засобів індивідуального захисту для працівників деревообробної промисловості. URL: https://dnaop.com/html/31729/doc-НПАОП_20.0-3.10-05 (дата звернення: 22.12.2023).

10. НПАОП 02.0-3.04-18 Норми безплатної видачі спеціального одягу, спеціального взуття та інших засобів індивідуального захисту працівникам лісового господарства. URL: <https://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0330-18> (дата звернення: 22.12.2023).

11. НАПБ А.01.001-2014 Правила пожежної безпеки в Україні. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0252-15> (дата звернення: 22.12.2023).

12. НАПБ А.01.002-2004 Правила пожежної безпеки в лісах України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0328-05> (дата звернення: 22.12.2023).

13. НАПБ Б.02.020-2005 Положення про лісові пожежні станції. URL: http://online.budstandart.com/ua/catalog/klassifikator-minregionstroya/ne_vyznacheno_23001/pravyla_pozhezhnoyi__23038/napb_23158/B.02.020-2005+71548-detail.html (дата звернення: 22.12.2023).

14. НАПБ Б. 01.008-2018 Правила експлуатації та типові норми належності вогнегасників. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/RE31677.html (дата звернення: 30.01.2026).

15. Постанова КМУ від 20 травня 2022 р. № 612 Порядок організації охорони і захисту лісів. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/612-2022-%D0%BF#Text> (дата звернення: 30.01.2026).

16. Наказ МНС України від 25.08.2011 р. № 890 «Методичні рекомендації щодо зниження небезпеки впливу лісових пожеж на арсенали, бази і склади боєприпасів, що розташовані в лісових масивах». URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0890735-11> (дата звернення: 22.12.2023).

Інформаційні ресурси

17. Державна служба статистики України. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/>.

18. Державне агенство лісових ресурсів України. URL: <http://dklg.kmu.gov.ua/forest/control/uk/index>.

19. CTIF International Association of Fire and Rescue Services. URL : <https://www.ctif.org/>

20. Наукова бібліотека НУВГП. URL: <http://nuwm.edu.ua/naukova-biblioteka> (інформаційні ресурси у цифровому репозиторії).

21. Журнал «Охорона праці і пожежна безпека». URL : <http://oppb.com.ua>.

22. Журнал «Надзвичайна ситуація +». URL: <https://ns-plus.com.ua>.